

Sygn. akt IV KK 308/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 września 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik (przewodniczący)

SSN Eugeniusz Wildowicz (sprawozdawca)

SSN Paweł Wiliński

Protokolant Małgorzata Gierczak

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w sprawie **T. N.**

oskarżonej z art. 288 § 1 k.k. w zw. z art. 31 § 2 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 8 września 2020 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na niekorzyść
od wyroku Sądu Okręgowego w C.

z dnia 3 września 2019 r., sygn. akt VII Ka (...),

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Z.

z dnia 11 kwietnia 2019 r., sygn. akt II K (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w C. do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Z., wyrokiem z dnia 11 kwietnia 2019 r., uznał T. N. za winną tego, że „w dniu 13 czerwca 2018 r. w miejscowości B., gmina Ż., woj. (...) dokonała uszkodzenia mienia w postaci zarysowania powłoki lakierniczej i dwóch

szyb bocznych w samochodzie marki V. o nr rej. (...), powodując straty w kwocie 1.712,82 zł na szkodę M. N., przy czym w chwili czynu miała ograniczoną w stopniu znacznym zdolność do rozpoznania znaczenia czynu i pokierowania swoim postępowaniem”, tj. przestępstwa z art. 288 § 1 k.k. w zw. z art. 31 § 2 k.k. i za to skazał ją na karę grzywny w wysokości 100 stawek dziennych po 10 zł każda (pkt 1). Na podstawie art. 46 § 1 k.k. zobowiązał oskarżoną do naprawienia szkody poprzez zapłatę na rzecz M. N. kwoty 1.712,82 zł (pkt 2).

Sąd Okręgowy w C., po rozpoznaniu apelacji obrońcy oskarżonej, wyrokiem z dnia 3 września 2019 r., zmienił zaskarżony wyrok w zakresie opisu czynu przypisanego oskarżonej w ten sposób, że w miejsce wskazanej kwoty 1.712,82 zł przyjął kwotę 856,41 zł oraz na podstawie art. 66 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 67 § 1 k.k. postępowanie karne przeciwko oskarżonej w zakresie tego czynu warunkowo umorzył na okres próby wynoszący rok. Na podstawie art. 67 § 3 k.k. nałożył na oskarżoną obowiązek naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem, poprzez zapłatę na rzecz oskarżyciela posiłkowego M. N. kwoty 856,41 zł w terminie 6 miesięcy od uprawomocnienia się wyroku, uchylił orzeczenie zawarte w pkt 5 (dotyczące kosztów postępowania), a w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

W dniu 20 lipca 2020 r. kasację od powyższego wyroku wniósł Prokurator Generalny. Zaskarżył wyrok w całości na niekorzyść oskarżonej. Zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie art. 288 § 1 k.k. w zw. z art. 31 § 1 k.r.i.o. i art. 43 § 2 k.r.i.o. oraz art. 413 § 1 pkt 5 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k. w zw. z art. 437 § 1 k.p.k., polegające na wydaniu przez Sąd odwoławczy rozstrzygnięcia zmieniającego wyrok Sądu I instancji w wyniku wyrażenia błędnego poglądu, że wartość uszkodzonego mienia wchodzącego w skład majątku wspólnego małżonków jest ograniczona do części, która nie jest mieniem własnym współmałżonka

– sprawcy uszkodzenia tegoż mienia, skutkiem czego Sąd odwoławczy niezasadnie skorygował opis czynu przypisanego oskarżonej w pkt 1 zaskarżonego wyroku w ten sposób, że w miejsce kwoty 1.712,82 zł błędnie przyjął jedynie połowę tej kwoty wynoszącą 856,41 zł oraz umarzając na mocy art. 66 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 67 § 1 k.k. postępowanie karne przeciwko oskarżonej w zakresie tego czynu na okres

próby wynoszący rok, nałożył na mocy art. 67 § 3 k.k. na wymienioną obowiązek naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem poprzez zapłatę kwoty 856,41 zł na rzecz oskarżyciela posiłkowego M. N. , które to rozstrzygnięcie nie odzwierciedla rzeczywistej wysokości szkody, a zarazem jest wewnętrznie sprzeczne, wobec zaniechania przez Sąd odwoławczy jednoczesnego uchylenia orzeczenia z punktu 2. zaskarżonego wyroku Sądu I instancji, zobowiązującego oskarżoną na mocy art. 46 § 1 k.k. do naprawienia szkody wyrządzonej wskazanym wyżej przestępstwem poprzez zapłatę na rzecz oskarżyciela posiłkowego M. N. kwoty 1.712,82 zł.

W konkluzji kasacji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w C. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście zasadna, stąd jej rozpoznanie i uwzględnienie na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Zaskarżone orzeczenie zapadło z rażącym naruszeniem wskazanych w zarzucie kasacji przepisów prawa materialnego i procesowego, co miało istotny wpływ na jego treść.

Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, że uszkodzony przez oskarżoną samochód marki V. został nabyty przez nią i jej męża M. N. w trakcie małżeństwa. Stanowił więc ich współwłasność i wchodził w skład ustawowej wspólności małżeńskiej. Zgodnie bowiem z art. 31 § 1 k.r.i.o. z chwilą zawarcia małżeństwa między małżonkami z mocy ustawy powstaje wspólność majątkowa (wspólność ustawowa) obejmująca przedmioty majątkowe nabyte w czasie jej trwania przez oboje małżonków lub przez jednego z nich (majątek wspólny). Jedynie przedmioty majątkowe nieobjęte wspólnością ustawową należą do majątku osobistego każdego z małżonków.

Z przepisów art. 31 - 46 k.r.i.o. regulujących wspólność majątkową małżeńską wynika, że jest to wspólność bezudziałowa, a prawa małżonków do tego majątku są równe, w szczególności w zakresie zarządzania nim. Każdy przedmiot wchodzący w skład majątku objętego wspólnością majątkową małżeńską staje się przedmiotem ich bezudziałowej współwłasności, czyli wspólności. Wspólność ustawowa, jako ściśle związana ze stosunkiem prawnym o charakterze osobistym zachodzącym między małżonkami (małżeństwem), jest współwłasnością łączną (art.

196 § 1 k.c.). Od współwłasności w częściach ułamkowych różni się tym, że 1) jest to wspólność bezudziałowa, 2) w czasie jej trwania małżonkowie nie mogą rozporządzać swoimi prawami do majątku wspólnego i nie mogą wyzbyć się ich na rzecz osób trzecich, a co więcej, stosownie do art. 35 k.r.i.o., żadne z małżonków nie może rozporządzić ani nawet zobowiązać się do rozporządzenia udziałem, który w razie ustania wspólności przypadnie mu w majątku wspólnym lub w poszczególnych przedmiotach należących do tego majątku, ani żądać podziału majątku wspólnego. Poza tym, w odróżnieniu od współwłasności w częściach ułamkowych, która jest prawem własności kilku osób do jednej rzeczy, wspólność ustawowa jest wspólnością masy majątkowej mieszczącej się w pojęciu mienia określonego w art. 44 k.c., mogącej obejmować wiele różnych praw majątkowych (własność, użytkowanie wieczyste, ograniczone prawa rzeczowe, prawa obligacyjne) (Kazimierz Piasecki [red.], Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz, wyd. V, LexisNexis 2011; wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 6 lutego 2019 r., I ACa 207/18).

Rację ma więc skarżący, że wyrażony przez Sąd odwoławczy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku pogląd sprowadzający się do przyjęcia fikcji, iż oskarżona miała uszkodzić samochód niejako „w połowie”, a zatem wyrządzić szkodę o wartości odpowiadającej udziałowi przysługującemu hipotetycznie pokrzywdzonemu w prawie własności samochodu, jest błędny. Rozważania Sądu odwoławczego w powyższym zakresie są bowiem sprzeczne z istotą wspólności bezudziałowej, która przekształca się z dopiero z chwilą ustania wspólności ustawowej i dopiero od tego momentu małżonkowie mają równe udziały w majątku wspólnym, przy czym, co istotne, możliwe jest ustalenie tych udziałów w innej proporcji. Zgodnie z art. 43 § 2 k.r.i.o., z ważnych powodów, każdy z małżonków może żądać, aby ustalenie udziałów w majątku wspólnym nastąpiło z uwzględnieniem stopnia, w którym każdy z nich przyczynił się do powstania tego majątku. Tym samym udziały w majątku wspólnym nie muszą być równe, jak założył Sąd odwoławczy.

W rezultacie, Sąd ten błędnie przyjął, że wartość uszkodzonego mienia wchodzącego w skład majątku wspólnego małżonków N. jest ograniczona do części, która nie jest mieniem własnym współmałżonka - sprawcy uszkodzenia

tegoż mienia, skutkiem czego niezasadnie skorygował opis czynu przypisanego oskarżonej w ten sposób, że w miejsce kwoty 1.712,82 zł, stanowiącej pełną wysokość szkody spowodowanej przez oskarżoną, przyjął jedynie połowę tej kwoty wynoszącą 856,41 zł. Umarzając zaś na podstawie art. 66 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 67 § 1 k.k. postępowanie karne przeciwko oskarżonej w zakresie tego czynu na okres próby wynoszący rok, nałożył na podstawie art. 67 § 3 k.k. na wymienioną obowiązek naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem, poprzez zapłatę kwoty 856,41 zł na rzecz oskarżyciela posiłkowego M. N. , co nie odzwierciedla rzeczywistej wysokości szkody. Zarazem dokonując zmiany wyroku Sądu pierwszej instancji, Sąd odwoławczy uchylił jedynie orzeczenie zawarte w punkcie 5. tego wyroku, mocą którego zwolniono oskarżoną z obowiązku ponoszenia kosztów postępowania, a w pozostałej części – a co za tym idzie również w zakresie powołanego wyżej punktu 2. zobowiązującego oskarżoną na podstawie art. 46 § 1 k.k. do naprawienia szkody poprzez zapłatę na rzecz M. N. kwoty 1.712,82 złotych – zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

W konsekwencji, w obrocie prawnym funkcjonują dwa rozstrzygnięcia w tym samym przedmiocie, choć oparte na innych podstawach prawnych, a dotyczące obowiązku oskarżonej naprawienia wyrządzonej szkody na rzecz pokrzywdzonego, które kształtują ten obowiązek w sposób wewnętrznie sprzeczny, co oznacza, że oskarżona jest obecnie obowiązana do naprawienia wyrządzonej szkody w wysokości przekraczającej jej rzeczywistą wartość. O ile nie można tej sprzeczności, z uwagi na jednoznaczne określenie *meritum* rozstrzygnięcia, na mocy którego warunkowo umorzono postępowanie karne wobec oskarżonej, identyfikować z niemożnością wykonania wyroku, to niewątpliwie jest to uchybienie stanowiące rażące naruszenie powołanych w podstawie prawnej zarzutu kasacji art. 413 § 1 pkt 5 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k. w zw. z art. 437 § 1 k.p.k.

Potwierdził się także podniesiony w kasacji zarzut rażącego naruszenia przez Sąd odwoławczy art. 288 § 1 k.k. w zw. z art. 31 § 1 k.r.i.o. i art. 43 § 2 k.r.i.o., skoro Sąd ten – jak wskazano wyżej – dokonał błędnej wykładni znamienia „cudza rzecz”, określającego przedmiot czynności wykonawczej przestępstwa z art. 288 § 1 k.k. W przypadku bowiem uszkodzenia/zniszczenia mienia wchodzącego w skład małżeńskiej wspólności majątkowej, uszkodzone mienie traktowane jest jako rzecz

„cudza” (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 kwietnia 1997 r., III KKN 241/96, OSP 1998/5/95).

Powyższe uchybienia, co oczywiste, miały istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, gdyż skutkowały nieuprawnionymi korzyściami dla oskarżonej.

Kierując się powyższym, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w C. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.